

Sandnes Sparebank



Basel II – Pilar 3

Offentliggjøring av sentral informasjon

Sandnes Sparebank 2009

Innhold

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital.....	5
Pilar II: Vurdering av samlet kapitalbehov og oppfølging fra tilsynsmyndigheter (ICAAP).....	6
Pilar III: Institusjonens offentliggjøring av finansiell informasjon	6
Konsernforhold og konsolidering.....	7
Risikostyring i Sandnes Sparebank	8
Overordnet	8
Elementer i Risikostyring i Sandnes Sparebank.....	8
Organisering og ansvar	8
Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (ICAAP)	9
Informasjon pr. risiko.....	12
Identifiserte risikoområder	12
Kredittrisiko	13
Styring og kontroll	14
Modellbeskrivelse og bruk	16
Porteføljeinformasjon.....	17
Særlig om konsentrasjonsrisiko	23
Bruk av sikkerhet	28
Kreditt risiko – særlig om motpartsrisiko.....	30
Styring og kontroll	30
Vurdering	30
Likviditetsrisiko	31
Styring og kontroll	31
Nærmere om likviditet	31
Vurdering	33
Markedsrisiko.....	34
Styring og kontroll	34
Porteføljeinformasjon.....	35
Operasjonell risiko	37
Styring og kontroll	37
Vurdering	37
Omdømme risiko (inkludert juridisk)	38
Styring og kontroll	38
Vurdering	38
Eierrisiko	39
Styring og kontroll	39
Vurdering	39
Strategisk risiko.....	40
Styring og kontroll	40
Vurdering	41
Oppsummering kapitaldekning pr 31.12.09	42

Figuroversikt

Figur 1 - Basel II regelverk	4
Figur 2 - Krav til kapital.....	5
Figur 3 - Fordeling av ansvar	9
Figur 4 - ICAAP prosess	10
Figur 5 - ICAAP prosess	11
Figur 6 - Styring og kontroll av kredittrisiko	14
Figur 7 - Fordeling av engasjement.....	17
Figur 8 - Geografisk fordeling	18
Figur 9 - Geografisk fordeling uten Rogland	18
Figur 10 - Fordeling av porteføljen.....	19
Figur 11 - Eiendomsdrift.....	20
Figur 12 - Bransjefordeling.....	20
Figur 13 - Forfallsstruktur utlån	21
Figur 14 - Store engasjement	24
Figur 15 - Rammer store engasjement	25
Figur 16 - Avlastning store engasjement.....	25
Figur 17 - Portefølje fordeling Eiendomsdrift.....	26
Figur 18 - Bruk av sikkerhet	28
Figur 19 - Forfall nettede innskudd.....	29
Figur 20 - Utlån strukturerte produkter	29
Figur 21 - Motregning utlån strukturerte produkter	30
Figur 22 - Innlånskilder (eksl. innskudd)	32
Figur 23 - Forfall innlå - fordelt pr type.....	33
Figur 24 - Renterisiko	35
Figur 25 - Obligasjoner og sertifikater (aktiva).....	36
Figur 26 - Strategi prosess.....	40
Figur 27 - Kjernekapital (konsern).....	42
Figur 28 - Ansvarlig lånekapital (call dato)	43
Figur 29 - Sum ansvarlig kapital - Konsern (MNOK)	44
Figur 30 - Kapitaldekning og kjernekapitaldekning.....	44
Figur 31 - Overdekning ansvarlig kapital (mor)	45
Figur 32 - Overdekning ansvarlig kapital (konsern)	46

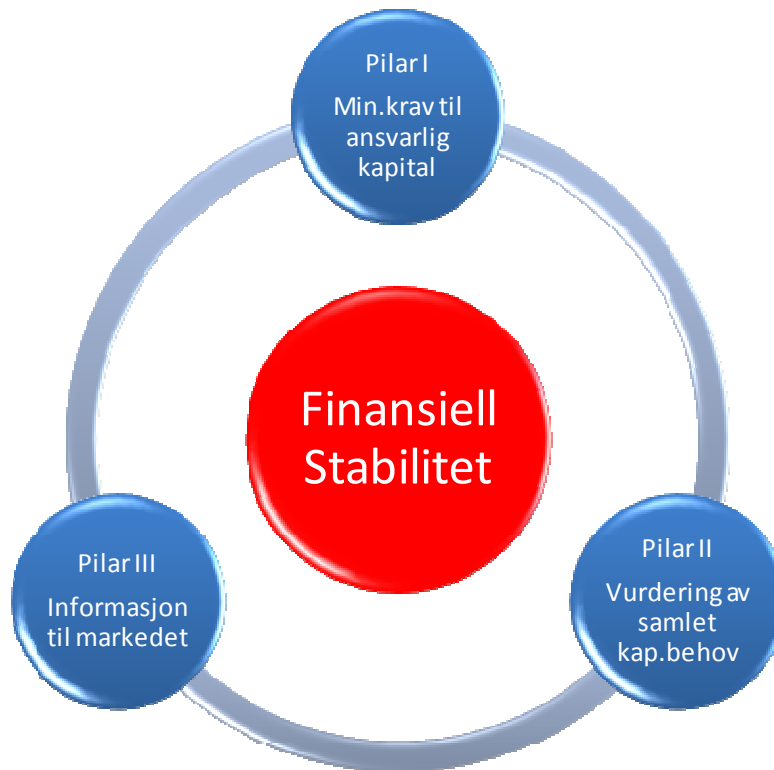
Basel II - Kapitaldekningsregelverk

Sandnes Sparebank har rapportert kapitaldekning basert på Basel II regelverket siden 2008.

Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom mer risikosensitivt kapitalkrav, bedre styring og kontroll, tetter tilsyn og mer informasjon til markedet.

Finansiell stabilitet skal sikres gjennom 3 pilarer:

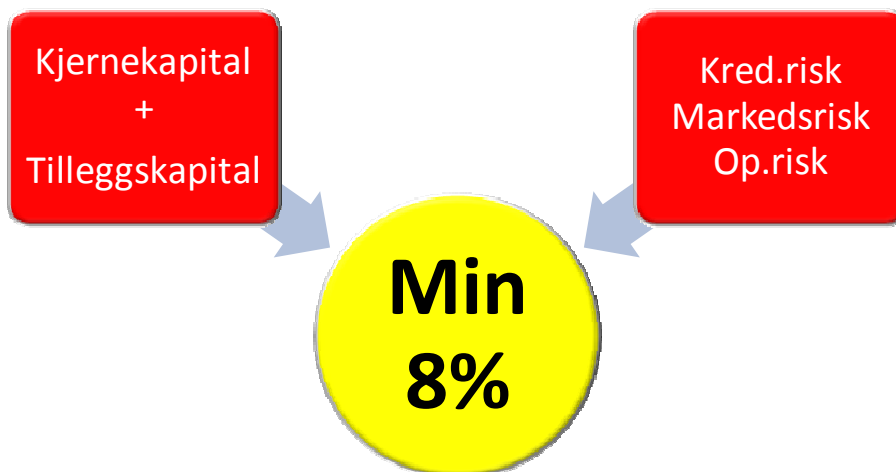
Figur 1 - Basel II regelverk



Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar I omfatter det regulatoriske minimumskravet til kapitaldekning. Minimumskravet til ansvarlig kapital (Kjernekapital + Tilleggs kapital) er 8 % av beregningsgrunnlaget. I beregningsgrunnlaget inngår Kredittrisiko, Markedsrisiko og Operasjonell risiko.

Figur 2 - Krav til kapital



Bankene har mulighet til å benytte alternative metoder for å vurdere kapitalkravet for de ulike risikokategoriene. Avanserte metoder for å beregne kapitalkrav krever tillatelse fra Kredittilsynet. Figuren nedenfor viser de alternative metodene bankene kan benytte. Metodene som er valg av Sandens Sparebank er markert med gult:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetode	Standardmetode	Basismetoden
Grunnleggende IRB *	Interne målemetoder *	Sjablongmetode
Avansert IRB *		AMA-metoden *

*) Metodene krever godkjenning fra Kredittilsynet

Banken bruker pr 31.12.09 de enkleste metodene for å vurdere beregningsgrunnlaget til kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

Beregningsgrunnlaget, kapitalkrav og ansvarlig kapital er beskrevet og spesifisert i eget kapittel.

Pilar II: Vurdering av samlet kapitalbehov og oppfølging fra tilsynsmyndigheter (ICAAP).

Denne delen av regelverket består av bankens egen prosess for vurdering av risiko og nødvendig kapital. I tillegg til å ha en prosess for å vurdere total ansvarlig kapital i forhold til risikoprofil, skal konsernet også ha en strategi for å opprettholde kapitalnivået.

Finanstilsynet skal minst årlig gjennomgå og evaluere den interne vurderingen av kapitalbehovet og den interne prosessen rundt pilar II. Dersom Finanstilsynet ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen kan de sette i verk "tilsynsmessige tiltak".

Pilar III: Institusjonens offentliggjøring av finansiell informasjon

Pilar III skal bidra til økt markedsdisciplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Dette dokumentet oppfyller bankens plikt til offentliggjøring av informasjon etter denne delen av kapitaldekningsregelverket.

Banken inngår i rapporteringspliktig konsern slik at all rapportering i denne rapporten er på konsernnivå.

Konsernforhold og konsolidering

Konsernet Sandes Sparebank består av morbank og følgende datterselskap:

Navn (Beløp i tusen)	Selskapets kapital	Antall aksjer	Eierandel	Bokført verdi
SSB Boligkreditt	210.100	1.401.000	100 %	210.130
SSB Næringseiendom 12 AS	48.100	289.000	100 %	25.464
SSB Private Equity 2 AS	44.553	300.500	100 %	23.439
SSB Næringseiendom 9 AS	29.410	3.154	79 %	8.661
SSB Global Eiendom AS	12.250	646.337	100 %	13.280
M2 Eiendomsmegling AS	8.527	2.764	100 %	3.868
Sandnes Eiendom AS	2.651	1.960	100 %	4.068
Finanshuset ASA	1.000	1.000	100 %	3.252
Bank Direkte AS	100	1.000	100 %	100
Luramyreveien 12 AS	100	1.000	100 %	106
SSB Global Eiendom I AS	100	1.000	100 %	115
SSB Energivest AS	100	1.000	100 %	115
M2 Næringsmegling AS			Indirekte	
Svanehalen Eiendom AS			Indirekte	
Solasplitten II AS			Indirekte	

I følgende selskap er det pr 31.12.09 ingen aktivitet:

Bank Direkte AS
Luramyreveien 12 AS
SSB Global Eiendom I AS
SSB Energivest AS

I tillegg har banken følgende tilknyttede selskaper:

Navn (Beløp i tusen)	Selskapets kapital	Antall aksjer	Eierandel	Bokført verdi
SSB Energivest ASA	8.719	343.369	39 %	34.353
Slovakia Estates I AS	6.375	12.750	20 %	609
Slovakia Estates Hovedmannen AS	100	388	39 %	0

Samtlige selskaper er konsolidert regnskapsmessig og etter kapitaldekningsbestemmelsene.

Banken har som målsetning at alle deler av konsernet til enhver tid er tilfredsstillende kapitalisert. Det er ikke lagt begrensninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte hindringer.

Risikostyring i Sandnes Sparebank

Overordnet

Som bank baserer Sandnes Sparebank sin eksistens på å ta bevisst risiko. Banken har de siste årene brukt betydelige ressurser for å utvikle gode systemer og prosesser for risikostyring – et arbeid som også fortsetter i fremtiden. Bankens styre har som målsetning at banken skal være tilfredsstillende kapitalisert på lang sikt, slik at banken har et godt fundament for utvikling og vekst i en oppgangstider samtidig som den er robust nok til å møte eventuelle nedgangstider.

Banken har en målsetning om til enhver tid å ha en **kjernekapital på minimum 10 %**. For å oppnå dette målet kan fondsobligasjoner og andre hybridinstrumenter benyttes maksimalt, men "ren" kjernekapital (egenkapital) skal til enhver tid minst utgjøre 7 %.

Risikostyring har som oppgave å understøtte vedtatte strategiske valg, samt å bidra til å sikre finansiell stabilitet i bankens resultater. Dette krever at risikostyring er en integrert del av organisasjonen, og at det er opparbeidet et bevisst forhold til hvilke risikoer banken er og kan bli eksponert for.

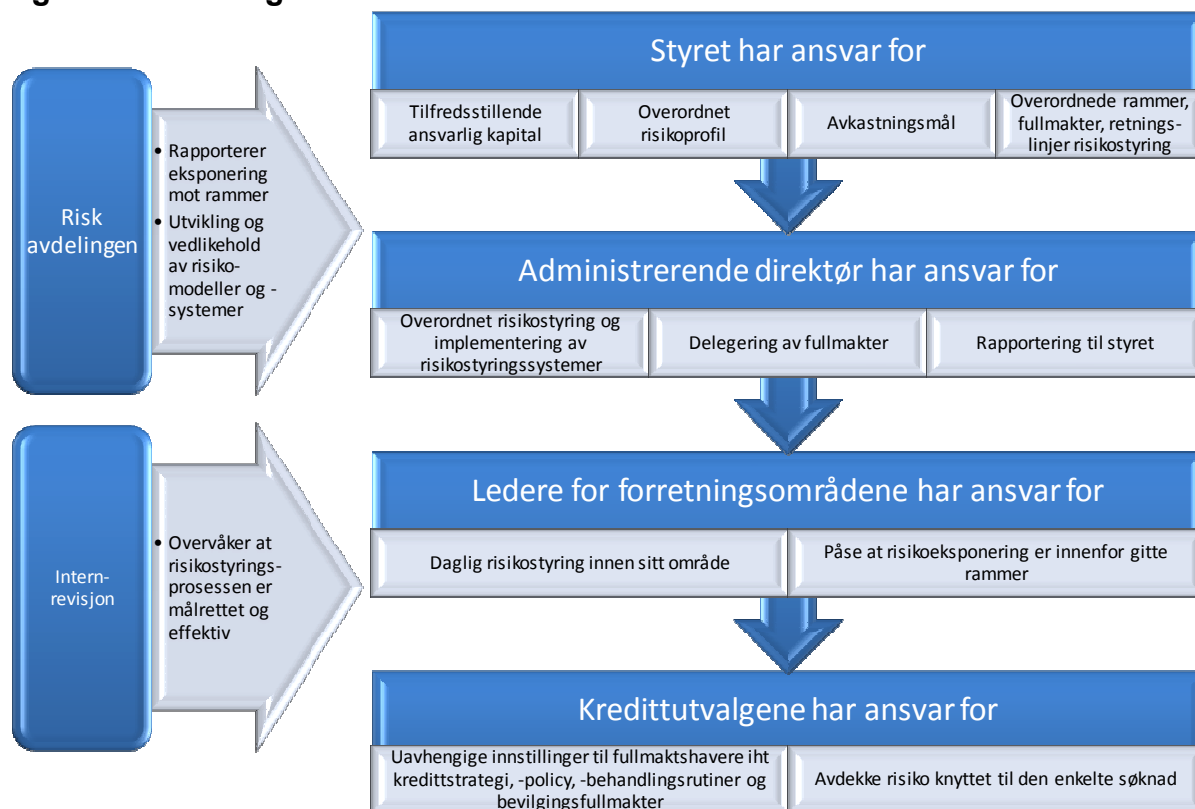
Konsernets risikonivå vurderer bankens risk avdeling ut fra styrevedtatte rammer og målsetninger for hver risiko. Bankens risk avdeling utarbeider månedlig rapport omkring risiko. Denne rapporten distribueres til bankens ledergruppe, kontrollkomité og styret.

Elementer i Risikostyring i Sandnes Sparebank

Organisering og ansvar

For å oppnå tilfredsstillende risikostyring er det bankens oppfatning at kjennskap til og kunnskap omkring finansiell risikostyring er "omfattende" i hele konsernet. Dette sikres i hovedsak gjennom ledelsesfilosofi, egenskaper til bankens ansatte samt de enkelte ansattes integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur vil ikke kunne kompenseres gjennom andre kontrolltiltak. Banken har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er kommunisert og godt kjent i organisasjonen. I forhold til den daglige risikostyringen er banken opptatt av uavhengighet, slik at ansvaret for risikostyring er lagt til en egen uavhengig avdeling som rapporterer direkte til administrerende direktør.

Figur 3 - Fordeling av ansvar



Risikogjennomgang. Det foretas årlig en grundig gjennomgang av risikoen de ulike forretningsområdene står overfor. I forbindelse med denne gjennomgangen fortas det også vurderinger av både sannsynlighet og konsekvens.

Et viktig element i risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Konsernets risikoeksponering følges løpende opp gjennom månedlige risikoreporter til ledergruppe, kontrollkomité og styre.

Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (ICAAP)

Formålet med ICAAP prosessen er å gi styret et grunnlag for å vurdere størrelsen og sammensetningen av bankens ansvarlige kapital, sett i forhold til bankens risiko. Prosessen skal sikre at konsernet har en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av risikonivå, og at kapitaldekningen er tilpasset både virksomhetens omfang og risikoprofil.

Hovedelementene i konsernets ICAAP prosess kan fremstilles som følger:

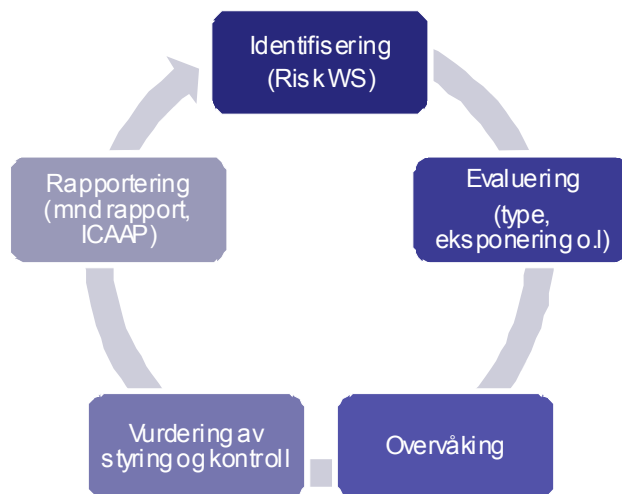
Figur 4 - ICAAP prosess



Risikojustert kapital (kapitalbehov) vurderes ut både eksponering (nivå på risiko) og kvaliteten på styring og kontroll av risiko. Sentralt i en slik vurdering er hvorvidt eksponeringen er i tråd med et nivå som styret er komfortabel med. Risikonivået er vurdert av styret, og det er etablert rammer og retningslinjer for å påse at dette risikonivået ikke "brytes". Vurdering gjøres for samtlige identifiserte (vesentige) risikoer. Som utgangspunkt for identifiserings av risikoer brukes "ICAAP submission – suggested format" utarbeidet av Financial Services Authority (FSA) i Storbritannia.

Dette er en kontinuerlig prosess, men konsernet rapporterer sine vurderinger til Finanstilsynet en gang i året, og i tillegg utarbeides kvartalsmessige interne oppdateringer av kapitalbehovet. Prosessen har som utgangspunkt en årlig risikovurdering for de ulike avdelingene, og ender opp i årlig rapportering omkring vurdering av behovet for risikojustert kapital til Finanstilsynet. Denne rapporten oversendes normalt i mai – juni.

Figur 5 - ICAAP prosess



Ansvaret for utarbeidelse av rapportene er delegert til risk avdelingen, men det er bankens styre som er ansvarlig for innholdet i rapportene.

Identifisering og evaluering av risiko gjøres både på avdelingsnivå, og på et mer helhetlig nivå for bankens omgivelser. Identifiserte risikoer evalueres både gjennom vurdering av sannsynlighet og konsekvens. Basert på disse vurderingene blir de ulike risikoene klassifisert og presentert for bankens ledergruppe og styre. Den årlige risikovurderingen danner en del av grunnlaget for arbeidet med bankens ICAAP.

Som et ledd i konsernets overvåking av risiko utarbeides det månedlig risk rapport til bankens ledergruppe og styret. Månedsrapporten fokuserer i hovedsak på de identifiserte risikoene som det er beregnet risikojustert kapital for. I forbindelse med månedsrapportering legges det særlig vekt på endring i eksponering. I tillegg til månedsrapportering omkring eksponering blir styring og kontroll vurdert i forbindelse med kvartalsrapportering av behovet for risikojustert kapital.

En gang i året rapporterer styret vurdering av behovet for risikojustert kapital til Finanstilsynet. Rapporten gjenspeiler det arbeidet som er gjort i løpet av det siste året med hensyn på å vurdere behovet for og nivået på risikojustert kapital.

Bankens internrevisjon foretar årlig vurdering både av bankens ICAAP og en vurdering av dokumentasjon som oversendes Finanstilsynet.

Informasjon pr. risiko

Identifiserte risikoområder

Tabellen under viser hvilke risikotyper som inngår i konsernets ICAAP. For pilar I risikoer benyttes i utgangspunktet regulatoriske metoder, men dersom den interne gjennomgangen viser at kapitalbehovet under Pilar 1 medfører en underestimering benyttes en kombinasjon av kvalitativ- og kvantitativ analyse.

I forbindelse med vurdering av kapitalbehovet for de risiko som ikke omfattes av Pilar I brukes også en kombinasjon av kvalitativ- og kvantitativ analyse.

Kredittrisiko	Risiko for tap som følge av motpartens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
Likviditetsrisiko	Risiko for at konsernet ikke klarer å innfri sine forpliktelser eller ikke har evne til å finansiere eiendeler (inkludert ønsket vekst) uten vesentlig høyere kostnader.
Markedsrisiko	Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.
Operasjonell risiko	Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømme risiko.
Omdømme risiko (inkl juridisk risiko)	Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit om omdømme i markedet (hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter).
Eierrisiko	Risiko for tap i datterselskaper. Risiko er knyttet til både den risiko som det enkelte selskapet påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av selskapene.
Strategisk risiko (inkl forretningsrisiko)	Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessig rammebetingelser.

Kreditrisiko

Konsernets definisjon av mislighold for bruk til regnskapsformål er overtrekk over 90 dager eller mer for beløp over kr 1.000.

Verdifall defineres både ut fra informasjon basert på de engasjementene som skal vurderes individuelt, engasjementer som inngår i vurdering av gruppenedskrivninger og nedskrivninger av finansielle eiendeler. Felles for dem alle er at det foretas en vurdering av hvorvidt det foreligger objektive bevis på at en tapshendelse har inntruffet, og at tapshendelsen reduserer engasjementets estimerte fremtidige kontantstrømmer.

Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier

På hver balansedag vurderes om det eksisterer objektive bevis for at verdien på individuelt vurderte utlån er redusert. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter førstegangs balanseføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må i tillegg kunne måles pålitelig. Eksempler på slike hendelser er vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre kontraktsbrudd. Dersom det foreligger objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet. For utlån regnskapsført til amortisert kost beregnes tapet som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med utlånets opprinnelige effektive rentesats. Periodens endringer i vurdert verdi for utlån resultatføres under "nedskrivninger og tap på utlån og garantier". For utlån regnskapsført til virkelig verdi representerer verdiendringen forskjellen mellom balanseført verdi og virkelig verdi på balansedagen. Endringen i virkelig verdi for disse lånene er ført i resultatregnskapet i posten "verdiendring på finansielle instrumenter til virkelig verdi".

Tap anses som konstatert ved stadfestet akkord eller konkurs, ved at utleggsforretninger ikke har ført fram, ved rettskraftig dom, eller for øvrig ved at konsernet har gitt avkall på hele eller deler av engasjementet, eller at engasjementet vurderes som tapt av konsernet.

Gruppenedskrivninger på utlån

Utlån som ikke er individuelt nedskrevet for verdifall vurderes samlet i grupper. Nedskrivning vurderes basert på utvikling i kundenes risikoklassifisering (som beskrevet i note 42) samt tapserfaring for de respektive kundegrupper. Nedskrivninger innregnes i den perioden de oppstår og inkluderes i "nedskrivninger og tap på utlån og garantier" i resultatregnskapet. I tillegg brukes eksterne rapporter som input til identifisering av utsatte næringer.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderes hvorvidt det foreligger objektive bevis for at finansielle eiendeler har vært utsatt for verdifall. Dersom det er objektive indikasjoner på verdifall blir den finansielle eiendel nedskrevet, og nedskrivningen blir resultatført der den etter sin art hører hjemme.

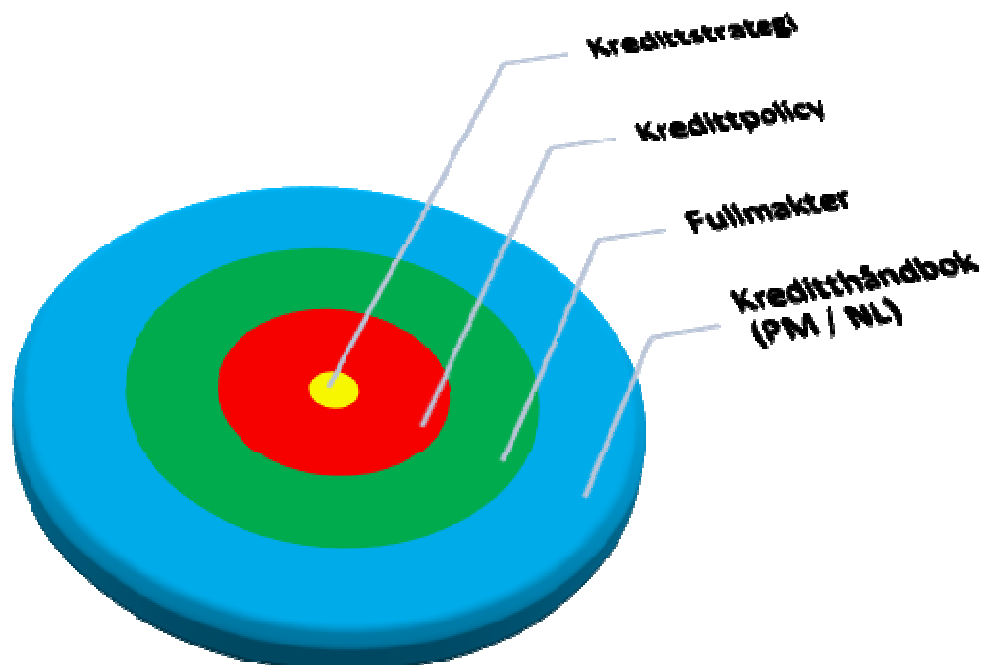
Styring og kontroll

Overordnet

På et overordnet nivå er det konsernets kredittstrategi som legger grunnlaget for styring av kredittrisiko.

Som et supplement til kredittstrategien er det også utarbeidet et eget rammeverk for kredittgivning som inngår i styring og kontroll. Dette rammeverket kan fremstilles som følger:

Figur 6 - Styring og kontroll av kredittrisiko



Kredittstrategien setter overordnede rammer for hvor mye kredittrisiko konsernet er villig til å akseptere. Risikoviljen er tilpasset målsetninger for soliditet, lønnsomhet, likviditet og vekst, samt bankens strategi for øvrig, herunder egenkapitalbehovet for kredittvirksomheten. På mer detaljert nivå vil bankens kredittstrategi gi rammer for de bærende elementene i bankens kredittpolicy, blant annet rammer for eksponering innen ulike sektorer, kundesegmenter samt konsentrasjon på enkeltkunder og kundegrupper.

Kredittstrategien skal sikre en forsvarlig konsentrasjonsrisiko. Konsentrasjonsrisiko kan beskrives som faren for tap som følge av konsentrasjon mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område. Konsentrasjonsrisiko i konsernets utlånsportefølje omtales i eget underkapitel.

Konsernets kredittpolicy legger overordnede føringer for finansiering av enkeltengasjementer. Retningslinjene er dels generelle og dels knyttet til konkrete finansieringsområder (setter blant annet minimumskrav til egenkapital ved finansiering av eiendomsprosjekter, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie) . Formålet med kredittpolicy er å sikre at bankens utlånsportefølje har en akseptabel risikoprofil og gir lønnsomhet etter forventede tap i et langsiktig perspektiv).

Styret er ansvarlig for konsernets innvilgelse av lån og kreditt, men har delegert kredittfullmakter til administrerende direktør, som igjen har delegert disse videre. Kredittfullmakter er i hovedsak individuelle, og er gjort tilgjengelige via konsernets intranett.

Konsernets rutiner for kredittbehandling er fastsatt i kredittåndbøker for PM og NL. Disse er tilgjengelige for konsernets ansatte gjennom intranett. Kredittåndbøkene retter seg i første rekke mot kundeansvarlige og andre som deltar i saksbehandlingsprosessen. Kredittåndbøkene inneholder felles retningslinjer (eller regler) for kredittvirksomheten i konsernet, og skal sikre en enhetlig og kvalitetsriktig behandling av kreditter. Kredittåndbøkene inneholder en rekke regler som skal følges, og disse reglene er å betrakte som et minimum i kredittbehandlingen. Enhver medarbeider som behandler kredittengasjementer har plikt å etterleve kredittåndboken, og alle ledere og fora som behandler kredittsaker har ansvar for oppfølging og kontroll med at kredittåndboken blir etterlevet.

”Day to day”

På et mer detaljert nivå skjer oppfølging av konsernets risikoprofil blant annet opp ved hjelp av scoring-modeller for engasjementer. Scoremodeller kategoriserer hvert engasjement i risikoklassert basert på vurdering av sannsynlighet for mislighold i løpet av neste 12 mnd. Kredittstrategien inneholder målsetninger til hvordan sammensetningen av de ulike porteføljene bør være for å underbygge et tilfredsstillende risikonivå.

Alle engasjementer scores månedelig, og i forbindelse med scoring utarbeids også migrasjonsrapporter som viser hvordan engasjementene ”beveger” seg mellom risikoklasser. Disse rapportene utarbeids månedlig. **Bankens scoremodell er beskrevet i eget avsnitt under.** I forbindelse med migrasjonsrapporter blir enkelt engasjement som faller to klasser eller mer i løpet av en måned identifisert og rapportert til lederne for de ulike avdelingene. På denne måten kan det jobbes aktivt med kunden for å unngå at engasjementet havner i mislighold.

I tillegg til scoring følges også verdi på sikkerhetsobjekter nøye opp. Engasjementer i PM porteføljen er i stor grad sikret med pant i boligeiendom. For en tett oppfølging av verdier på sikkerhetsobjektene i denne porteføljen brukes både intern kompetanse i konsernet og eksterne motparter for verdivurderinger. Det samme gjelder engasjementer i NL porteføljen.

Modellbeskrivelse og bruk

Som et ledd i risikovurdering og prising av engasjementer brukes modeller for å vurdere sannsynligheten for mislighold. Basert på en vurdering av sannsynlighet for mislighold blir engasjementene klassifisert i en unik risikoklasse. Sannsynlighet for mislighold omtales som PD (Probability of Default). Det er egne modeller for PM og NL.

Konsernet er opptatt av videreutvikling og validering av sine risikostyringssystemer for å påse at de holder et høyt kvalitetsmessig nivå. Scoremodellene blir validert årlig for å påse at de er av tilstrekkelig kvalitet med hensyn til faktisk å fange opp mislighold. Modellene ble sist gang validert høsten 2009, hvor konklusjonen var at modellene var av tilstrekkelig kvalitet.

Forventet tap

Risikonivå i porteføljen vurderes blant annet gjennom beregning av forventet tap (Expected Loss – EL) . Både absolutt nivå på EL, og EL i % av total porteføljen blir overvåket og rapportert månedlig for å vurdere endring i risikonivå i porteføljen. I tillegg til sannsynligheten for mislighold vil forventet tap være påvirket av eksponering mot kunden og tapsgrad gitt eventuelt mislighold.

Forventet tap i porteføljen beregnes ved dermed etter følgende formel:

$$EL = PD \times EAD \times LGD$$

Hvor EAD er forkortelse for Exposure at Default.

EAD og LGD defineres som følger:

Sannsynlighet for mislighold (PD)	Eksponering ved mislighold (EAD)	Tapsgrad gitt mislighold (LGD)
<p>Engasjement blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynlighet for mislighold i løpet av en 12 måneders periode.</p> <p>Sannsynligheten beregnes på grunnlag av interne og eksterne variabler. Alle variablene er testet for egenhet.</p> <p>Det brukes 11 klasser (A-K) hvor klasse K inneholder engasjement som enten er misligholdte eller nedskrevne.</p> <p>Et engasjement antas å være i mislighold dersom et krav er forfalt med mer enn 90 dager, og beløpet er over 1.000 kroner.</p>	<p>Dette angir konsernets eksponering mot kunde ved mislighold.</p> <p>Eksponering (definert som engasjement) består av utlånsvolum , garantier og innvilgede ikke benyttede rammer.</p>	<p>Dette er en vurdering av hvor mye konsernet kan tape gitt at engasjement misligholdes.</p> <p>Konsernet har ingen god modell for vurdering av LGD, slik at tapsgraden settes med utgangspunkt i sikkerhetsdekningen til engasjementet (se figur under).</p> <p>Konsernet foretar konservative vurderinger av realisasjonsverdier, dette for å reflektere en antatt realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.</p>

Som nevnt har ikke konsernet noe statistisk modell for å vurdere nivået på tapsgraden gitt mislighold for de ulike riskoklassene. Som en forenkling brukes sikkerhetsdekningen i engasjementene som grunnlagt for LGD. Konsernet har ambisjoner om å utarbeide egne LGD modeller.

I forbindelse med både beregning av forventet tap og klassifisering av engasjement brukes følgende nivåer på LGD:

> 120 %	120 % - 100 %	100 % - 70 %	70 % - 50 %	50 % - 0 %	Mangler
LGD 5 %	LGD 10 %	LGD 25 %	LGD 40 %	LGD 70 %	LGD 45 %

Risikogrupper

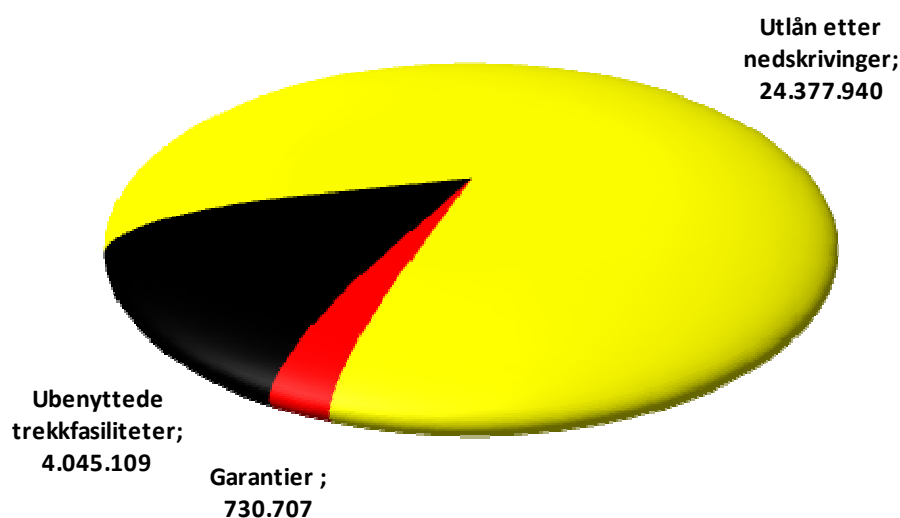
PD og LGD mislighold danner grunnlaget for klassifisering av engasjementene i fem ulike risikogrupper (fra lavest til høyest). En oversikt over sammensetning av konsernets portefølje basert på risikogrupper finnes i underkapitlet "Porteføljeinformasjon".

Detaljene under er ment som en dokumentasjon på konsernets kredittrisiko.

Porteføljeinformasjon

Samlet engasjement, justert for gruppe- og individuell nedskrivninger fordeler seg etter engasjementstyper for konsern som følger:

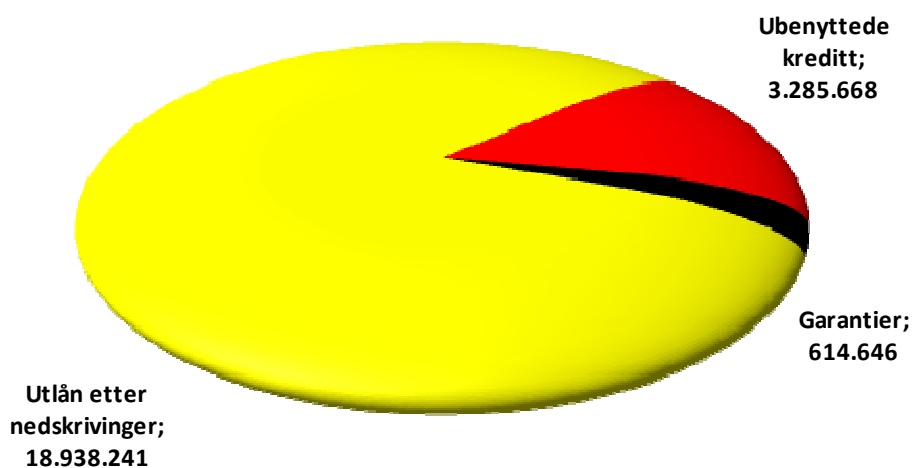
Figur 7 - Fordeling av engasjement



Som det fremkommer av oversikten over består 13 % av bankens totale eksponering av ubenyttede trekkfasiliteter. Dette er ikke noe som etter konsernets syn har noe direkte negativ effekt på kredittrisikoen, men har en viss effekt på konsernets likviditetsrisiko. **Ledige trekkfasiliteter er noe som tas hensyn til i forbindelse med vurdering risikojustert kapital for likviditetsrisiko.**

Engasjement fordelt på signifikante geografiske områder (før gruppe nedskrivinger):

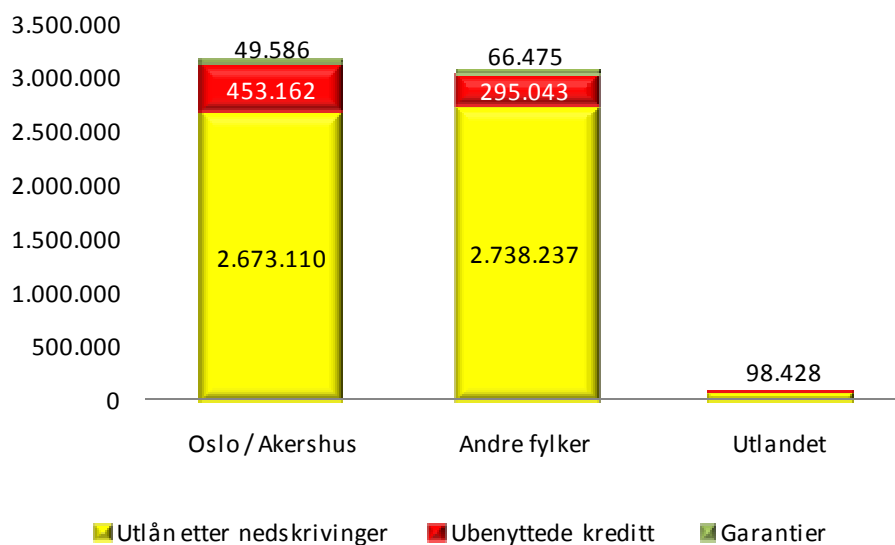
Figur 8 - Geografisk fordeling



Av konsernets totale eksponering er 78 % eksponering mot kunder tilhørende i Rogaland, som tradisjonelt sett har vært konsernets primærområde.

For engasjementer utenom Rogaland er fordelingen som følger:

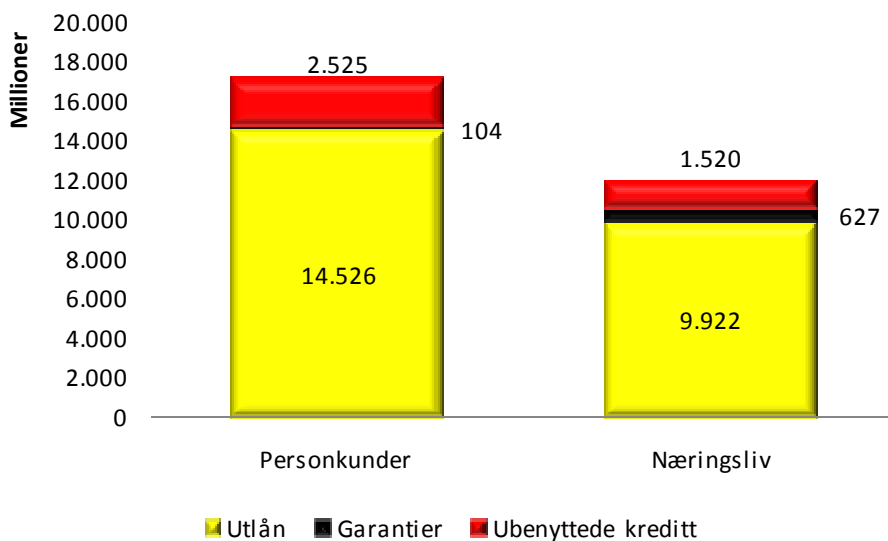
Figur 9 - Geografisk fordeling uten Rogaland



Oslo / Akershus er forholdsvis ny geografisk satsingsområde for konsernet, og 11 % av eksponeringen er mot dette området. 11 % av konsernets eksponering er mot geografiske områder som ikke er definert som konsernets primærområder. Størstedelen av eksponeringen utenom primærområdet er imidlertid mot urbane strøk i Norge, med et marginalt innslag av eksponering mot utlandet.

Engasjement fordelt på PM – NL (før gruppe nedskrivinger):

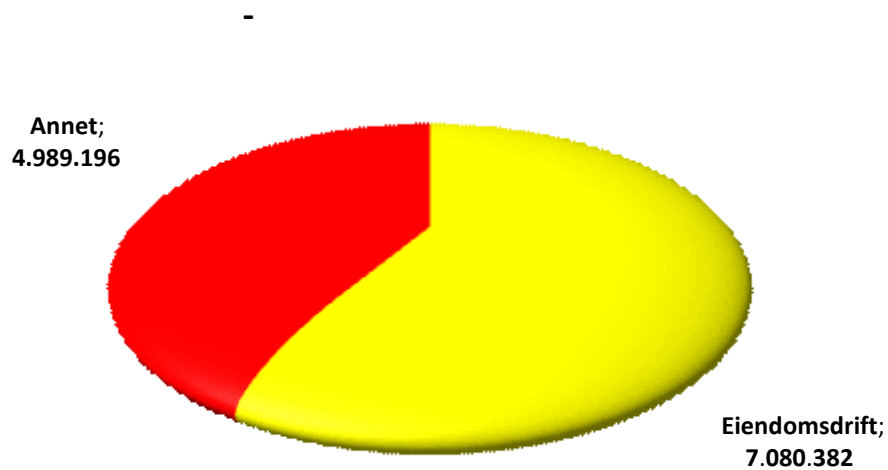
Figur 10 - Fordeling av porteføljen



Som det fremkommer av oppsettet over er bankens eksponering fordelt ca. 60 – 40 i favør porteføljen av personkunder.

Porteføljen av Næringslivsengasjement er i hovedsak kunder med tilhørende sektorkode "Eiendomsdrift".

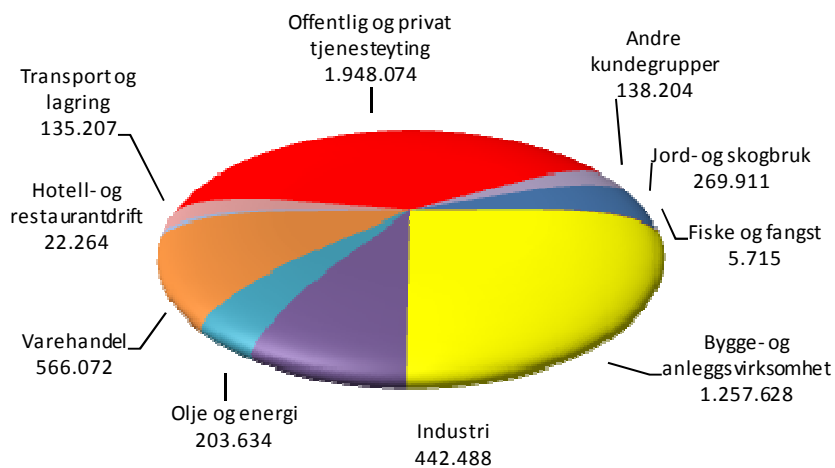
Figur 11 - Eiendomsdrift



Nær 60 % av NL portefølje er eksponering mot kunder innen Eiendomsdrift. For ytterligere detaljer se eget avsnitt omkring "Konsentrasjonsrisiko".

Dersom vi ser bort fra Personkunder og den delen av NL porteføljen tilknyttet "Eiendomsdrift" er porteføljen av sum engasjement satt sammen slik:

Figur 12 - Bransjefordeling

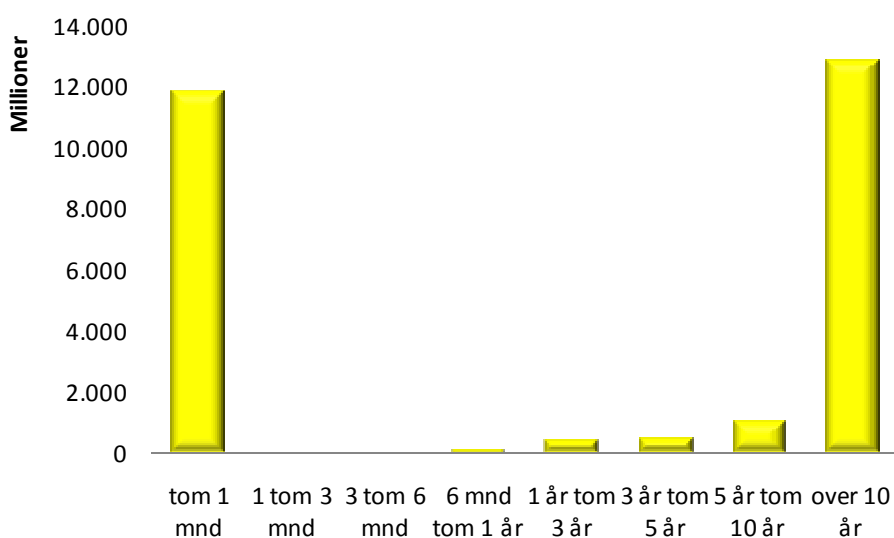


En mer detaljert fordeling på bransjer for delt på typer engasjement ser slik ut:

	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditt	Sum
Offentlig og privat tjenesteyting	1.319.613	77.602	550.859	1.948.074
Bygge- og anleggsvirksomhet	785.141	270.639	201.848	1.257.628
Industri	353.511	17.420	71.556	442.488
Varehandel	292.350	69.958	203.763	566.072
Jord- og skogbruk	248.166	2.775	18.970	269.911
Olje og energi	190.389	2.934	10.311	203.634
Andre kundegrupper	122.429	1.084	14.691	138.204
Transport og lagring	103.806	9.806	21.595	135.207
Hotell- og restaurantdrift	18.578	720	2.966	22.264
Fiske og fangst	3.796	0	1.918	5.715
	3.437.780	452.938	1.098.478	4.989.196

Som det fremkommer av oversikten over en konsernets eksponering mot volatile bransjer forholdsvis liten. Samlet engasjementsbeløp fordelt etter gjenstående løpetid viser at en stor del av porteføljen har forfall over 10 år.

Figur 13 - Forfallsstruktur utlån



Nedskrevne og misligholdte engasjement fordelt pr bransje:

	Tapsutsatte engasjement	Misligholdte engasjement	Sum nedskrivning (tapsutsatte og misligholdte)
Jord- og skogbruk	0	0	0
Fiske og fangst	0	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	11.794	0
Industri	53.009	0	2.943
Olje og energi	85.534	0	15.000
Varehandel	0	13.645	0
Hotell- og restaurantdrift	0	9.371	0
Transport og lagring	0	0	0
Offentlig og privat tjenesteyting	3.973	1.469	3.065
Eiendomsdrift	802.489	169.433	88.501
Andre kundegrupper	0	7.653	0
Personkunder	12.996	27.478	2.025
Sum	958.002	240.844	111.534

Utvikling i samlede utlån og garantier med nedskrivning:

	Utlån	Garantier	Sum 2009
IB 01.01.2009	1.312.206	0	1.312.206
Netto endring	-354.204	0	-354.204
UB 31.12.2009	958.002	0	958.002

Utvikling i 2009 har vært som følger:

	Individuelle nedskrivninger	Gruppe- nedskrivninger	Sum
IB 01.01.2009	117.941	55.906	173.847
Konstaterte tap på utlån, garantier, mv der det tidligere er foretatt nedskrivninger	0		0
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-63.876		-63.876
Økning i nedskrivninger på engasjement	17.500	14.171	31.671
Nye individuell nedskrivninger	39.968		39.968
Sum	111.534	70.077	181.611

Årets nedskrivninger og gjenvinninger på tidligere nedskrivninger:

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-6.408	0	-6.408
Periodens endring i gruppenedskrivning	14.171	0	14.171
Konstateringer mot tidligere nedskrivning	0	0	0
Konstateringer uten tidligere nedskrivning	3.877	0	3.877
Inngått på tidligere konstaterte tap	1.593	0	1.593
Periodens tapskostnad	13.233	0	13.233

Særlig om konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko i konsernets utlånsportefølje er et element av den samlede kredittrisikoen og oppstår dersom det foreligger en overrepresentasjon av for eksempel store engasjementer, eksponering mot enkeltbransjer, geografiske områder og så videre. Konsernet definerer konsentrasjonsrisikoen i sin portefølje ut fra 5 forhold:

1. Kundesegmenter
2. Geografisk fordeling
3. Store engasjement
4. Bransje- eller næringseksponering
5. Produkt- og formålskonsentrasjon

(Eksponering mot volatile bransjer dreier seg om eksponering på sykliske næringer som for eksempel skipsfart, fiskeri, oppdrett og bygg og anlegg).

Ad 1: Kundesegmenter

Historiske tapsdata viser at en forholdsmessig stor eksponering mot NL isolert sett vil gi en større risikoeksponering enn en forholdsmessig liten eksponering mot NL segmentet. Dette forklares gjennom at effektene av en konjunkturedgang normalt vil slå kraftigere ut i NL porteføljen enn i PM porteføljen.

Banken har en andel NL engasjement på ca 40 %, noe som antas ikke å innebære noen spesifikk konsentrasjonsrisiko med hensyn på kundesegmenter.

Ad 2: Geografisk fordeling.

Alle norske sparebanker er eksponert mot geografisk konsentrasjonsrisiko ved at bankene er lokalt- og / eller regionalt forankret. Pr 31.12.09 var 78 % av bankens utlån (inkludert garantier og ledige kreditter) utlån til kunder hjemmehørende i Rogaland.

Den geografiske konsentrasjonsrisikoen er i liten grad bankspesifikk, men knytter seg til en hel næring.

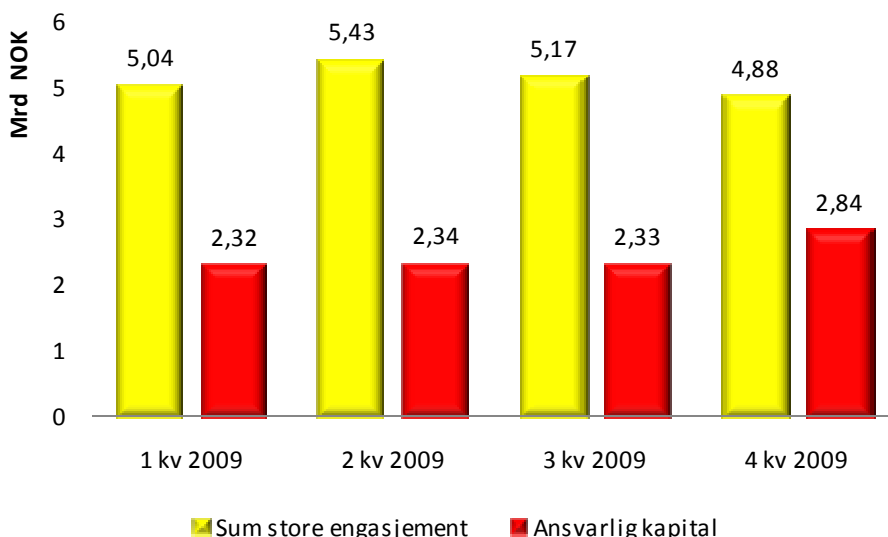
Konsernet er i hovedsak lokalisert i et område med et variert næringsliv, og et meget godt sysselsettingsgrunnlag. En viss geografisk spredning bidrar til å redusere den geografiske konsentrasjonen. Konsernet anser ikke å ha en geografisk konsentrasjonsrisiko i sin portefølje.

Ad 3: Store engasjement

Konsernet er eksponert både mot store enkelt kunder og store kundegrupper. Konsernets eksponering mot store engasjement (store engasjement defineres ut fra "Forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjement (FOR-2006-12-22-1615)) er noe høyere enn ønskelig. Konsernet jobber aktivt med å redusere denne konsentrasjonsrisikoen.

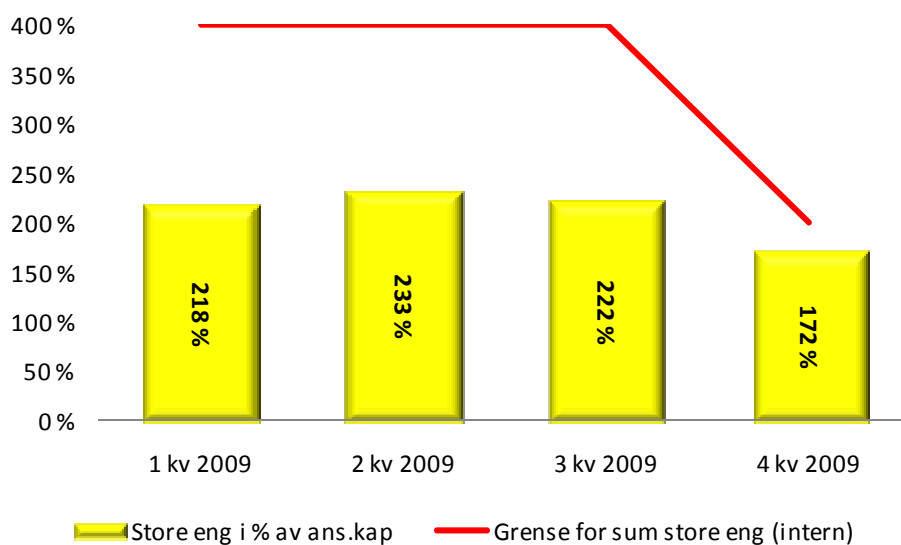
Utviklingen i store engasjement viser en nedgang i slutten av 2009, dette skyldes i hovedsak økt ansvarlig kapital gjennom statens finansfond:

Figur 14 - Store engasjement



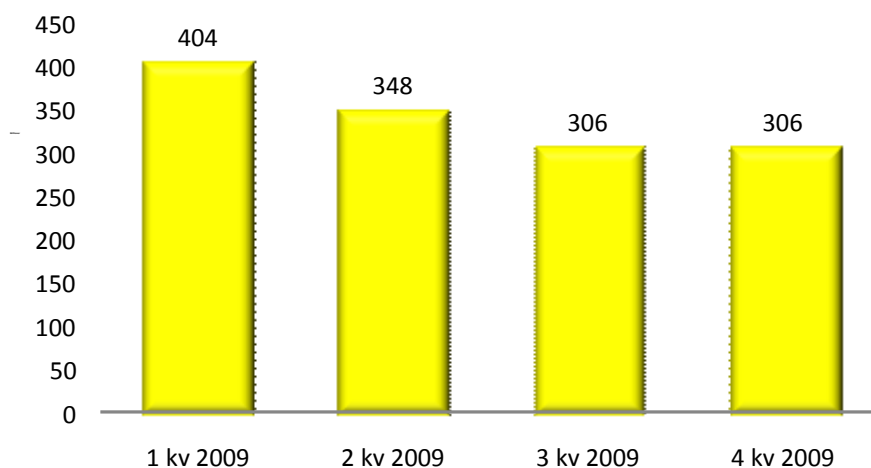
Det er krav fra tilsynsmyndighetene at sum store engasjement maks kan utgjøre 800 % av konsernets ansvarlige kapital. Konsernet har egne interne grenser som begrenser omfanget av store engasjement til 200 % av ansvarlig kapital. Pr 31.12.09 utgjorde store engasjement 172 % av ansvarlig kapital. Utviklingen i store engasjement i forhold til ansvarlig kapital gjennom 2009 er som følger:

Figur 15 - Rammer store engasjement



For å begrense sin eksponering mot store enkelt engasjement bruker konsernet avlastningsforretninger mot andre banker. Pr 31.12.09 hadde konsernet avlasting på MNOK 306.

Figur 16 - Avlastning store engasjement



Som det fremkommer av figuren over er omfanget av avlastinger blitt redusert gjennom 2009. Konsernets avlastninger er fordelt på to motparter.

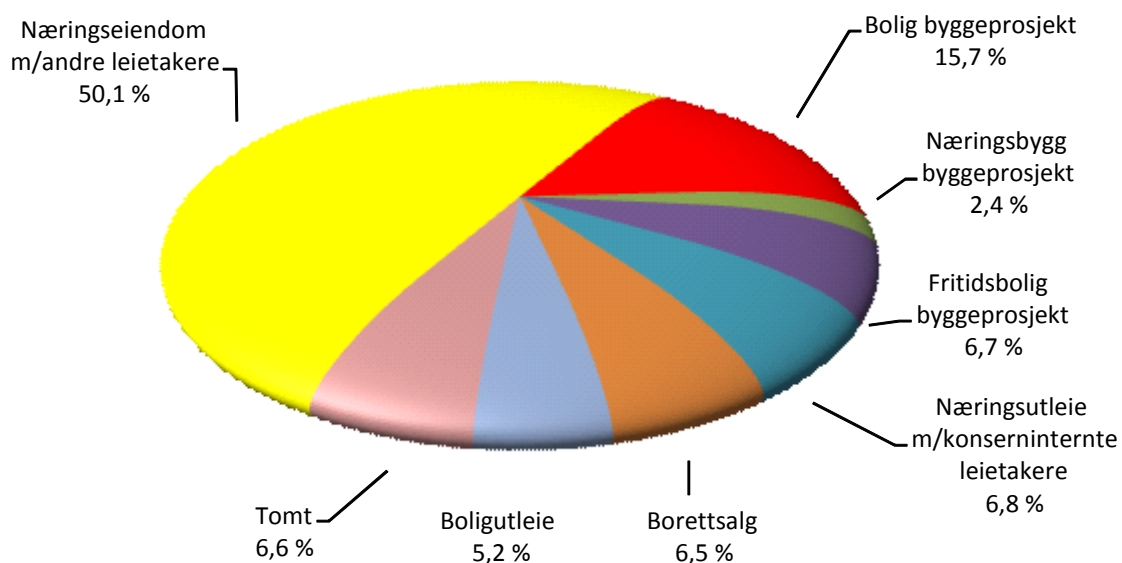
Konsernet er av den oppfatning at konsentrasjonen av store engasjementer i utlånsporteføljen er større enn ønskelig, selv om en er innefor egne rammer. Dette innebærer at konsernet beregner risikojustert kapital for eventuell konsentrasjonsrisiko. Omfanget av risikojustert kapital blir beregnet med bakgrunn i beregning av Herfindal Hirsch indeks.

Ad 4: Bransje- eller næringseksponering

Eksposering mot volatile bransjer og næringsfordelt eksponering kan være en vesentlig bidragsyter til konsentrasjonsrisiko for konsernet. Konsernet vurderer det slik at den ikke har en overvekt av eksponering mot volatile bransjer, men innser at eksponering mot kunder tilknyttet Eiendomsdrift er høyere enn ønskelig.

Som det fremkommer tidligere i dokumentet er ca 60 % av NL porteføljen mot kunder tilknyttet Eiendomsdrift. En nærmere analyse av denne delen av utlånsporteføljen viser at konsernet har en overeksponering mot næringseiendomssegmentet. Innenfor dette segmentet er imidlertid eksponeringen diversifisert mot ulike bransjer av leietakere, type bygg mv. Fordelingen av disse engasjementene viser at størstedelen (over 50 %) av denne eksponeringen gjelder Næringseiendom som leies ut:

Figur 17 - Portefølje fordeling Eiendomsdrift



Av bankens annen eksponering mot Eiendomsdrift er ca 25 % av engasjementene tilknyttet diverse utbyggingsprosjekter (bolig, næringsbygg og fritidsbolig). **Risikoen her er vesentlig avvikende fra øvrig eksponering innen segmentet fordi tilbakebetalingsevnen i svært stor grad er avhengig av at det underliggende objektet realiseres.**

Konsernet er i tett dialog med samtlige utbyggere for å sikre at dens interesser ivaretas på best mulig vis, og at porteføljen dermed kan avløpe så raskt som mulig. **Målsetningen er at eksponering mot næringseiendom skal ligge innenfor 40 % av den totale utlånsporteføljen til banken.** Utlån til

utviklingsprosjekter skal søkes begrenset til 10 % av totale utlån til næringslivskunder, men banken skal ikke ha åpen risiko knyttet til slike prosjekter. Dette innebærer at andel forhåndssalg minst skal dekke prosjektets kostnader med forsvarlig margin.

Konsernet er av den oppfatning at konsentrasjonen mot næringseiendom i i utlånsporteføljen er større enn ønskelig, slik at det blir beregnet risikjustert kapital for å konsentrasjonsrisiko for store engasjementer. Risikjustert kapital blir beregnet med bakgrunn i beregning av Herfindal Hirsch indeks.

Ad 5 – Produkt- og formålskonsentrasjon

Dersom konsernet har en stor andel lån knyttet til spesialprodukter eller spesielle formål kan det foreligge en konsentrasjonsrisiko. Dette kan for eksempel være en stor andel verdipapirfinansiering eller et stort volum av oppkjøpsfinansiering som andel av samlet eksponering. I tillegg kan man også teoretisk sett betrakte sparebankenes store andel av sikkerhet innefor fast eiendom som en konsentrasjonsrisiko, men i praksis sees det imidlertid bort fra dette elementet. **Når det gjelder konsentrasjon knyttet til spesialprodukter eller spesielle formål, utgjør dette ikke noen stor eksponering for konsernet.**

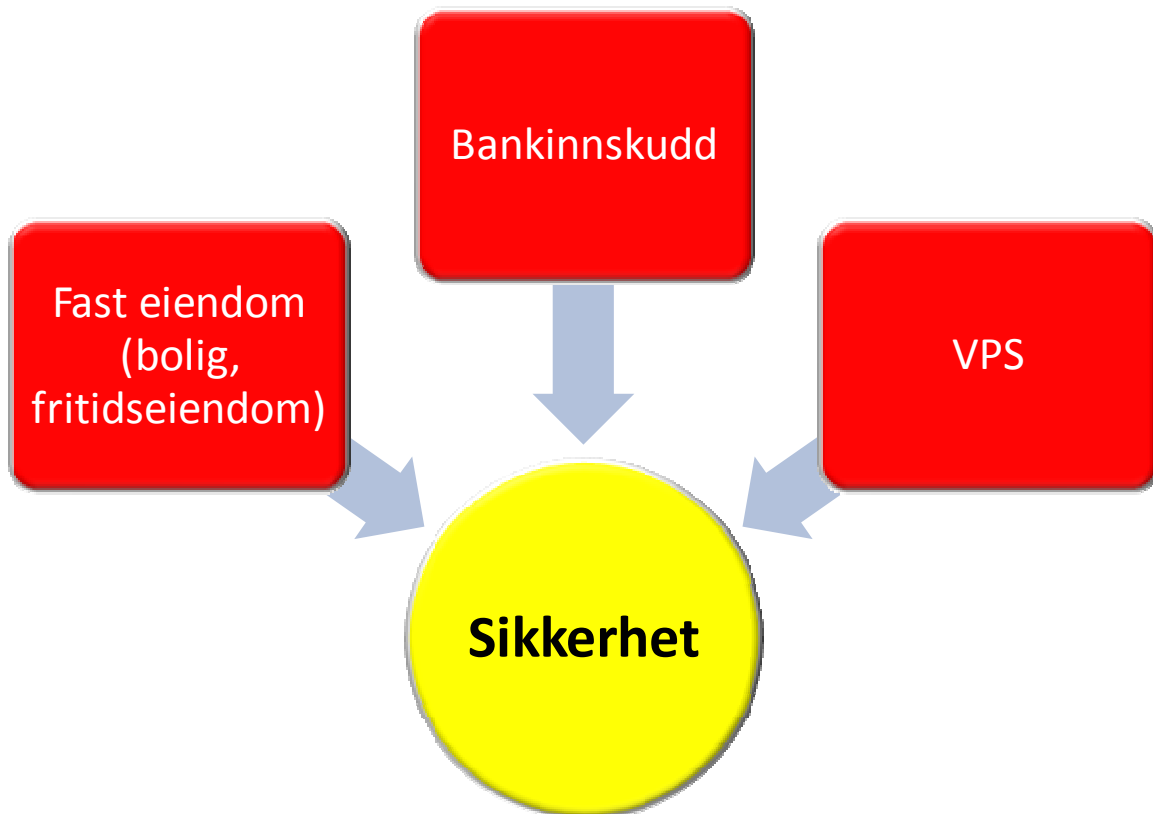
Basert på dette er det konsernets oppfatning at konsentrasjonsrisikoen er noe høyere enn ønskelig. På den bakgrunn beregnes det risikjustert kapital for konsentrasjonsrisiko.

For vurdering av risiko i forbindelse med bankens beholdning av obligasjoner og sertifikater – se ”Markedsrisiko”.

Bruk av sikkerhet

Ved fastsettelse av vektning av engasjementene i forbindelse med beregning av kapitalkravet er følgende hovedtyper av pant benyttet:

Figur 18 - Bruk av sikkerhet



Hovedprinsippet for verddivurdering av sikkerheter er en nøktern vurdering av realisasjonsverdi.

Verdivurderingsprinsippene for verddivurdering av sikkerhetsobjektene er detaljert beskrevet i de ulike kreditthåndbøkene for NL og PM. Kreditthåndbøkene inneholder klare retningslinjer for verddivurdering av sikkerhetsobjekter.

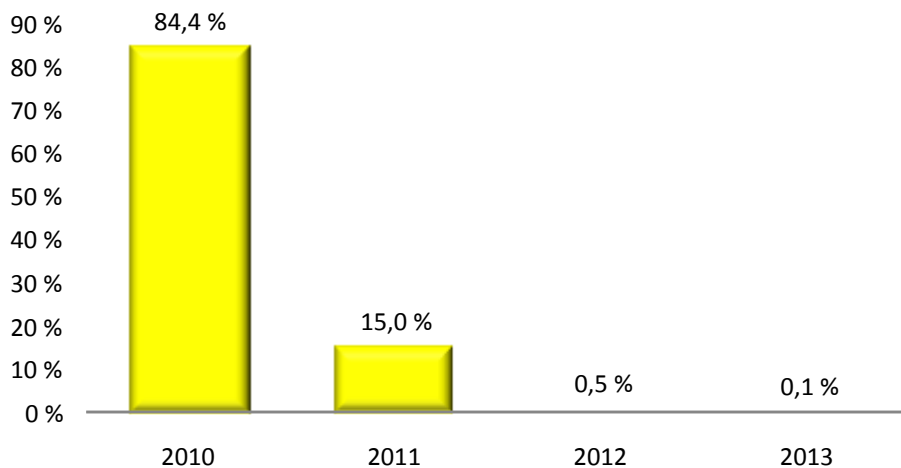
Utgangspunkt er normal salgsverdi, bokført verdi eller andre relevante kriterier for vurdering av omsetningsverdi. Verdien på objektet blir deretter redusert med en faktor, normalt 20 %, avhengig av sikkerhetstype. Denne reduserte verdien vil da settes som realisasjonsverdi.

Strukturerte produkter

I forbindelse med bankens utlån til strukturerte produkter blir det foretatt regnskapsmessig motregning mot innskudd når motretningsrett foreligger, og det i tillegg foreligger en klar intensjon om å gjennomføre et nettooppgjør med den enkelte kunde på forfallsdato. **Slik motregning skjer ikke i**

forbindelse med beregning av kapitalbehov, noe som innebærer at det beregnes kapital under Pilar 1 for lån som regnskapmessig blir nettet.

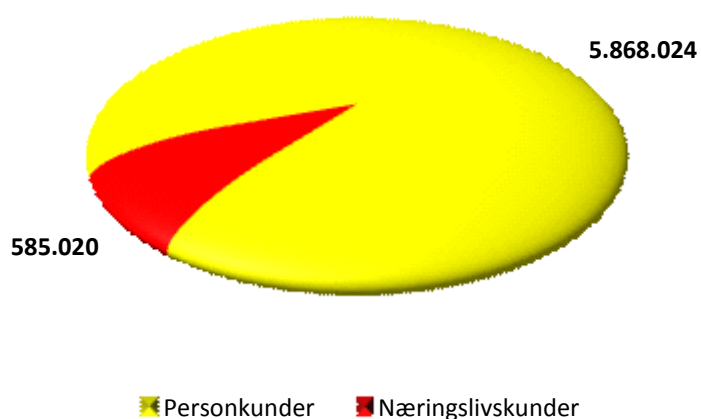
Figur 19 - Forfall nettede innskudd



De aller fleste nettede innskuddene forfaller i løpet av 2010.

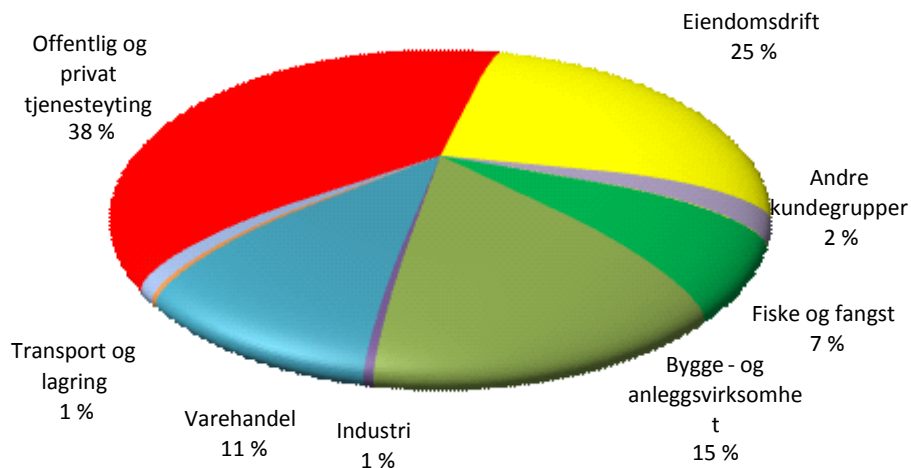
Pr 31.12.09 ble utlån tilsvarende MNOK 6.345 motregnet. De aller fleste engasjementene er mot PM segmentet:

Figur 20 - Utlån strukturerte produkter



Av de engasjementene som er motregnet som er tilknyttet NL porteføljen er fordelingen på kundesegmentene som følger:

Figur 21 - Motregning utlån strukturerte produkter



Kreditt risiko – særlig om motpartsrisiko

Styring og kontroll

Konsernet benytter seg av rentederivater, valutaderivater og opsjoner i den daglige risikostyringen. Det er internt krav at det kun benyttes motparter i slike kontrakter som banken har etablert ISDA og/eller CSA avtaler med.

Vurdering

Basert på kriteriet omkring ISDA og CSA beregner ikke konsernet risikojustert kapital for å dekke opp eventuell motpartsrisiko. Det er konsernets oppfatning at kapitalbehovet blir tilstrekkelig beregnet ut fra kredittrisiko.

Likviditetsrisiko

Styring og kontroll

Konsernets styring og kontroll av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi og beredskapsplan for likviditetskriser.

Erfaringer fra finanskrisen medførte at styret fastsatte nye strengere krav med hensyn til styring og oppfølging av konsernets likviditetsrisiko. Endringene innebærer blant annet strengere krav til både kvantitet og kvalitet på konsernets overskuddslikviditet. Det er også innført strengere krav til forfall på bankens innlån, omfang av store innskudd og krav til resultater av stresstester av likviditet basert på ulike scenarier. Rammer og målsetninger i likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate (til lav) risikoprofil.

Konsernets beredskapsplan i forbindelse med eventuelle likviditetskriser skal hjelpe konsernet med håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. Konsernets stresstest for likviditet vurderer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder med begrenset eller ingen tilgang til likviditet. I forbindelse med stresstest er det utarbeidet scenarier av ulik alvorlighetsgrad, og representere antatt likviditetsmessig "worst-case" i en krisesituasjon.

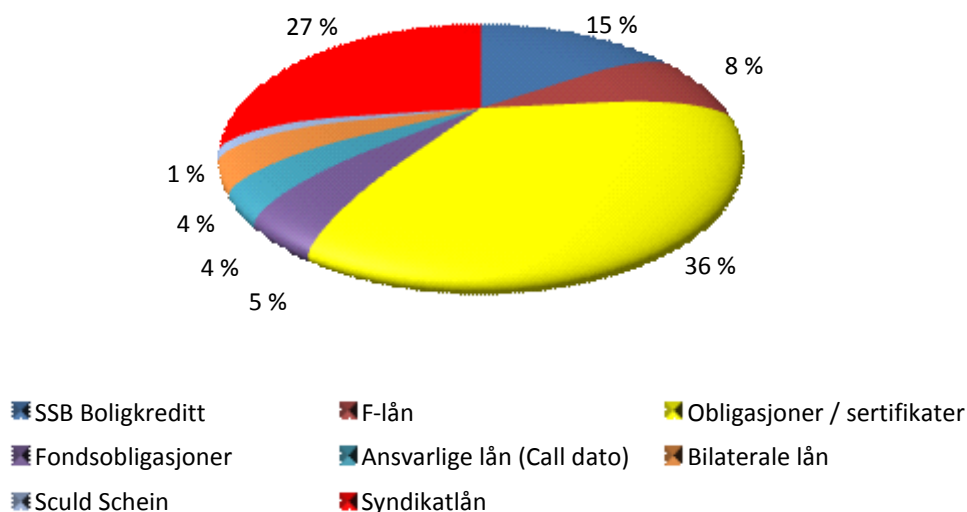
Konsernets Treasury avdeling er ansvarlig for bankens likviditetsstyring, men konsernets Risk avdeling overvåker og rapporterer utnyttelse av rammer i forhold til likviditetsstrategien.

Utlån finansieres i hovedsak med kundeinnskudd og innlån fra verdipapirmarkedet. Konsernet jobber i denne forbindelse aktivt med å øke innskuddsdekningen.

Nærmere om likviditet

Figuren under viser spredning innlånskilder pr 31.12.09:

Figur 22 - Innlånskilder (eksl. innskudd)



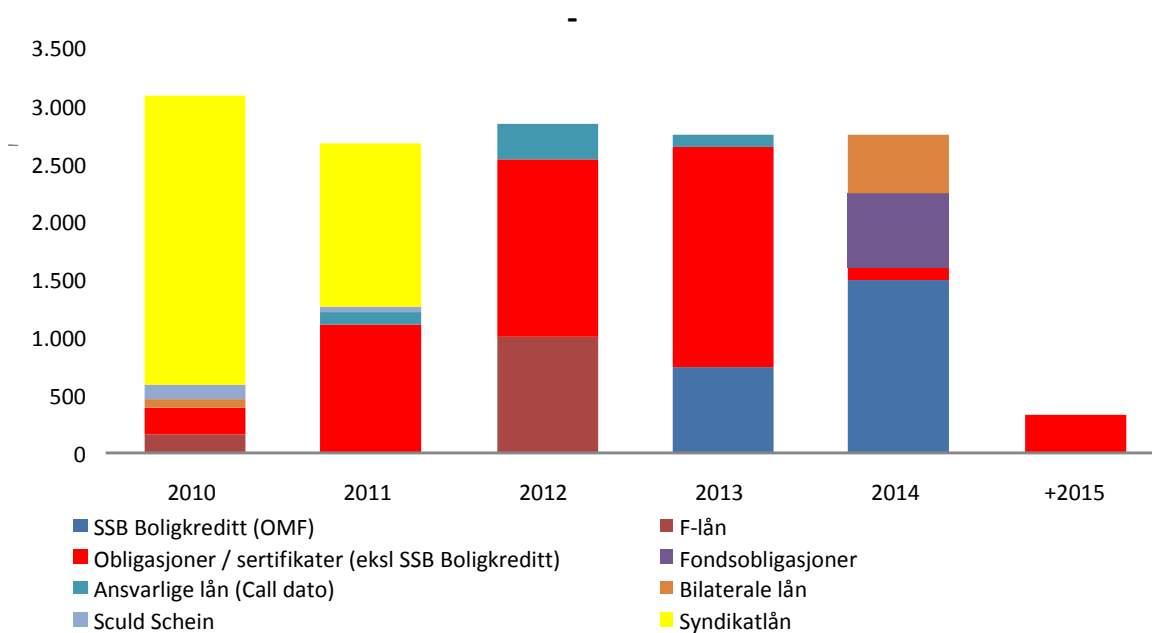
På tross av de markedsmessige utfordringene som bransjen har stått overfor både i 2008 og 2009 har konsernets likviditetsmessige stilling vært tilfredsstillende gjennom hele 2009. Innskudd fra kunder er fremdeles den viktigste finansieringskilden for konsernet. Sammenlignet med 2008 har konsernet hatt en økning i innskuddsdekningen fra 43,9 % til 47,7 % ved utgangen av 2009. **Konsernet har som målsetning å øke innskuddsdekningen ytterligere.**

Konsernet utsteder gjennom SSB Boligkreditt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Overføring av godt sikrede boliglån til SSB Boligkreditt bidrar til å redusere likviditetsrisikoen i konsernet. Det ble totalt overført 4 mrd kroner i boliglån til SSB Boligkreditt i 2009. Det er planlagt å overføre ytterligere boliglån for 1 mrd kroner til SSB Boligkreditt i løpet av 2010 slik at utlånsporteføljen til SSB Boligkreditt målt i volum omfatter ca 5 mrd kroner.

Ved utgangen av 2009 hadde konsernet en overskuddslikviditet i form av innskudd i Norges Bank, plasseringer i likvide obligasjoner og sertifikater (inkludert statspapirer) tilsvarende 3.6 mrd kroner. I løpet av 2010 skal gjeld tilsvarende ca 3 mrd kroner refinansieres. 2,4 mrd kroner (MEUR 300) av disse er et syndikert lån som forfaller i desember 2010. Det er konkrete planer for refinansiering av dette lånet.

Konsernets forfallsstruktur på innlån ser pr 31.12.09 ut som følger:

Figur 23 - Forfall innlå - fordelt pr type



Konsernet har definert stressituasjoner for å vurdere bankens likviditetssituasjon gitt ulike nedgangs scenarier. Det er fra styrets side etablert rammer for både drift uten tilførsel av likviditet og størrelse på kjernekapital gitt disse ulike stressituasjonene. **Pr 31.12.09 overholdt konsernet de interne rammene for stresstesting av likviditet.**

Vurdering

Det beregnes ikke kapital under Pilar I for å dekke opp likviditetsrisiko. Selv om konsernets likviditetssituasjon vurderes å være god, velger konsernet beregne risikojustert kapital for likviditetsrisiko. Dette som en følge av refinansiering av syndikerte lån som forfaller i 2010 og 2011.

Markedsrisiko

Styring og kontroll

Utgangspunktet for styring og kontroll av konsernets markedsrisiko er konsernets Finansstrategi. Markedsrisiko knytter seg i hovedsak til bankens valutarisiko, renterisiko og investeringer i aksje-, obligasjon- eller Private Equity fond. Ettersom bankens portefølje av obligasjoner og sertifikater vurderes til virkelig verdi er også denne porteføljen eksponert mot markedsrisiko. Denne porteføljen omtales imidlertid separat under "Porteføljeinformasjon".

Konsernet har ingen definert handelsportefølje, noe som innebærer at konsernet ikke er direkte eksponert mot børsnoterte aksjer. De plasseringene som konsernet har er i hovedsak mot obligasjonsfond, Private Equity fond og andre typer fondsinvesteringer.

Markedsrisikoen måles og overvåkes gjennom definerte ramm fra styret. Konsernets rammer er pr 31.12.09 satt med utgangspunkt i de investeringene banken har. Pr 31.12.09 er banken eksponert for ca MNOK 92. I tillegg er det etablerte rammer for både renterisiko og valutarisiko. Ramme er å anses som meget lave.

Det har ikke vært endringer i eksponering gjennom 2009, og alle nye investeringer skal godkjennes av styret (sett bort fra renterisiko og valutarisiko).

Konsernets eksponering overfor markedsrisiko vurderes å være moderat.

Investeringer / plassering

Pr 31.12.09 hadde konsernet fondsinvesteringer verdiberegnet til MNOK 93:

Fondsinvesteringer	
Hitecvision Private Equity IV AS	17.323
DnB Nor Obligasjon II	7.949
Pareto Growth	27.958
Saffron Indian Real Estate Fund I	6.438
SSB Energivekst	33.323
Sum	92.991

(SSB Energivekst er et "fond i fond" som har som formål å investere i diverse Private Equity fond).

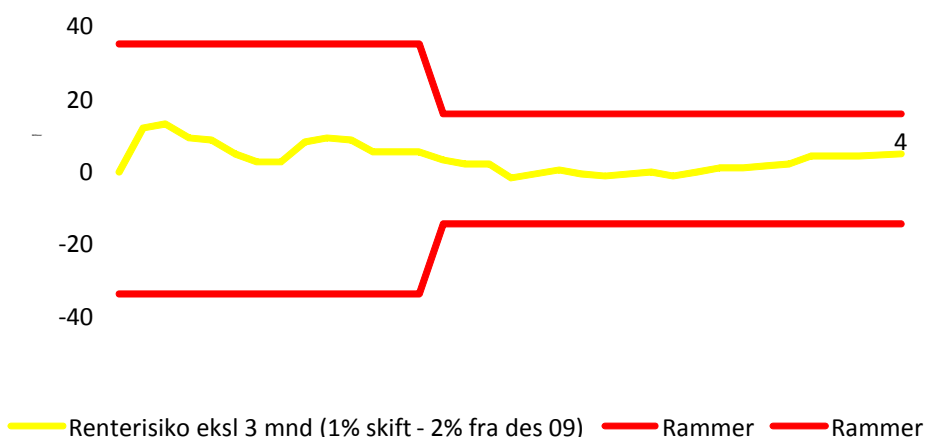
Størstedelen av disse investeringene / plasseringene er klassifisert som "for salg". Dette innebærer at konsernets eksponering etter planen skal reduseres.

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres ved ramme for verdiendring ved parallelle skift i rentekurven på 2 %. Pr 31.12.09 er denne rammen satt til MNOK 15. Ramme for renterisiko er i løpet av 2009 strammet inn ettersom en tidligere hadde en ramme for verdiendring på MNOK 15 ved parallelle renteskift på 1 %.

Renterisikoen i konsernet er pr 31.12.09 lav, og som figuren under viser har den vært lav gjennom hele 2009:

Figur 24 - Renterisiko



Valutarisiko

Valutarisiko er risiko for tap ved endringer i valutakursene. Konsernet måler sin valutarisiko ut fra en vurdering av nettoposisjoner i de ulike valutaene. Konsernet har ramme for både samlet posisjon og for posisjon i enkelt valutaer. Omfanget av valutarisiko er lavt ettersom konsernet kun kan ha åpne posisjoner i valuta tilsvarende markedsverdi på MNOK 30. Valutaposisjonene blir vurderte og rapportert daglig. Pr 31.12.09 var konsernets valutarisiko i underkant av MNOK 30.

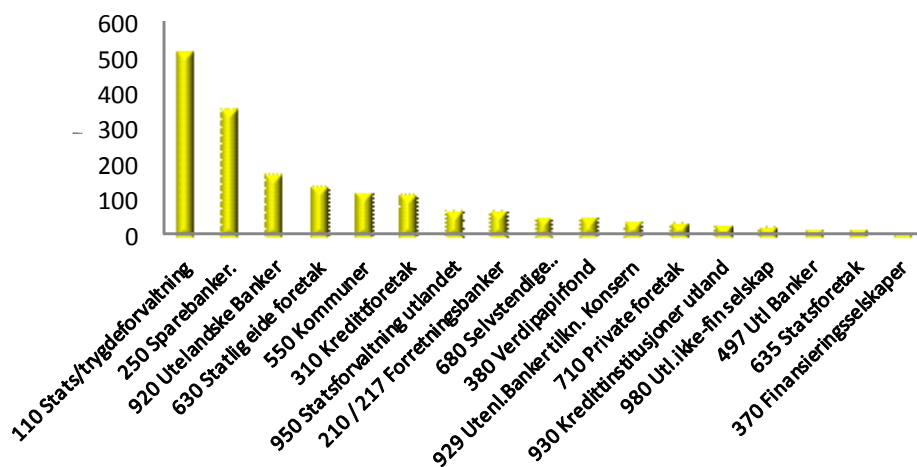
Porteføljeinformasjon

Kursrisiko knyttet til verdipapirer er risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i verdien på konsernets obligasjoner, sertifikater og andre finansielle plasseringer

Størstedelen av konsernets kursrisiko er knyttet til porteføljen av obligasjoner og sertifikater. Pr 31.12.09 var denne på MNOK 1.900. Denne porteføljen følges i hovedsak opp gjennom klare retningslinjer for kvalitet og type papirer som det kan investeres i. Disse retningslinjene stiller krav til størrelse, rating på papiret, forfall og bransje.

Porteføljen antas å ha lav risiko og Pr 31.12.09 var porteføljen fordelt på sektorer som følger:

Figur 25 - Obligasjoner og sertifikater (aktiva)



Inkludert i porteføljen er også en forfalt obligasjon mot Islandske Glitnir. Pålydende på denne er MNOK 38, den er imidlertid verdivurdert til MNOK 7 av konsernet.

Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Konsernet har ikke utarbeidet et eget rammeverk for styring og kontroll av operasjonell risiko. For å påse at operasjonelle hendelser ikke i alvorlig grad skal påvirket konsernets stilling legges det store resurser i kompetanseutvikling, gode rutiner, god internkontroll og kvalitetssikring. Samtlige rutiner i konsernet er gjort tilgjengelig via en egen portal på intranett.

Det er særlig fokus på risiko knyttet til bankens IT-systemer, menneskelig svikt eller svikt i rutiner og systemer. I den forbindelse har det de siste årene blitt benyttet ekstern ekspertise for gjennomgang av risikobildet for Sandnes Sparebanks (ikke på konsern nivå) knyttet til informasjonssikkerhet.

Rapporten som i den forbindelse utarbeides utgjør bankens etterlevelse av §3 i Forskrift om bruk av Informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Konklusjonen fra rapporten utarbeidet i januar 2010 er at risikobildet ikke er vesentlig endret det siste året.

Vurdering

Kapitalberegningen for operasjonell risiko er foretatt etter basismetoden slik den er beskrevet i Kapitalkravforskriften. I tillegg har konsernet vurdert hvorvidt det er andre forhold ved konsernets operasjonelle risiko som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden. Konsernet foretar beregning av risikojustert kapital utover kapitalbehovet vurdert under Pilar 1 for Operasjonell risiko.

Omdømme risiko (inkludert juridisk)

Styring og kontroll

Det er ikke vedtatt styringsmål for omdømmerisiko.

Konsernet har etablert en overordnet kommunikasjonsstrategi som skal sikre at informasjon formidles internt og eksternt på en måte som støtter opp om konsernets verdigrunnlag, mål og visjon.

Konsernet er videre opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av lover og regler, bransjestandarder og interne retningslinjer. Konsernet har egen ansatt med ansvar for Compliance i forhold til konsesjonsbelagt virksomhet. Compliance ansvarlig rapporterer til direktør Private Banking.

Juridisk risiko er i utgangspunktet risiko for at avtalegrunnlaget ikke gir den rettslige stillingen avtalepartene la til grunn ved avtaleinngåelse, for eksempel ved at avtalen ikke er utformet på en måte som gjør at den er juridisk bindende. Inkludert i juridisk risiko er også søksmålsrisiko. Banken kan gjennom tidligere salg og finansiering av sammensatte produkter være utsatt for søksmålsrisiko, ref blant annet diverse uttalelser fra Bankklagenemda. Det tas hensyn til denne søksmålsrisikoen i vurdering av behov for risikojustert kapital for omdømme risiko.

Banken har hatt et lavt salg av sammensatte produkter til egne kunder, men har hatt et volum av lånefinansiering tilknyttet Acta's produkter. Acta har det fulle rådgiveransvaret overfor kundene iht. den offentlig godkjente samarbeidsavtalen mellom partene. Bankens ansvar vil primært måtte knyttes opp mot den generelle frarådningssplikten som gjelder for alle typer utlån. Alle renter tilknyttet utlånene er forskuddsbetalte av kundene, noe som innebærer svært lav betjeningsrisiko. Det er en viss juridisk usikkerhet knyttet til godheten av pant i innskudd overfor forbrukere, jfr. fortolkningsuttalelsen omtalt ovenfor. Forventet konkurrisiko for denne kundegruppen antas å være svært lav neste årene, og reelt sett er dermed denne risikoen i det vesentlige av renommémessig art.

Vurdering

Det er ikke vedtatt styringsmål for omdømme risiko, men konsernet beregner risikojustert kapital for å omdømme- / juridisk risiko blant annet for å dekke opp søksmålsrisikoen i forbindelse med strukturerte produkter.

Eierrisiko

Styring og kontroll

Det er ikke vedtatt styringsmål for eierrisiko.

Ledelse og styrer i datterselskaper blir ivaretatt i henhold til Aksjelovens bestemmelser. I flere av selskapene benyttes ledere og / eller ansatte fra konsernet i styret eller andre funksjoner.

Vurdering

Eventuelle lån til datterselskaper blir medtatt under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko. På tross av at eierrisiko blir vurdert til å være lav beregner konsernet risikjustert kapital for å dekke opp eventuell eierrisiko.

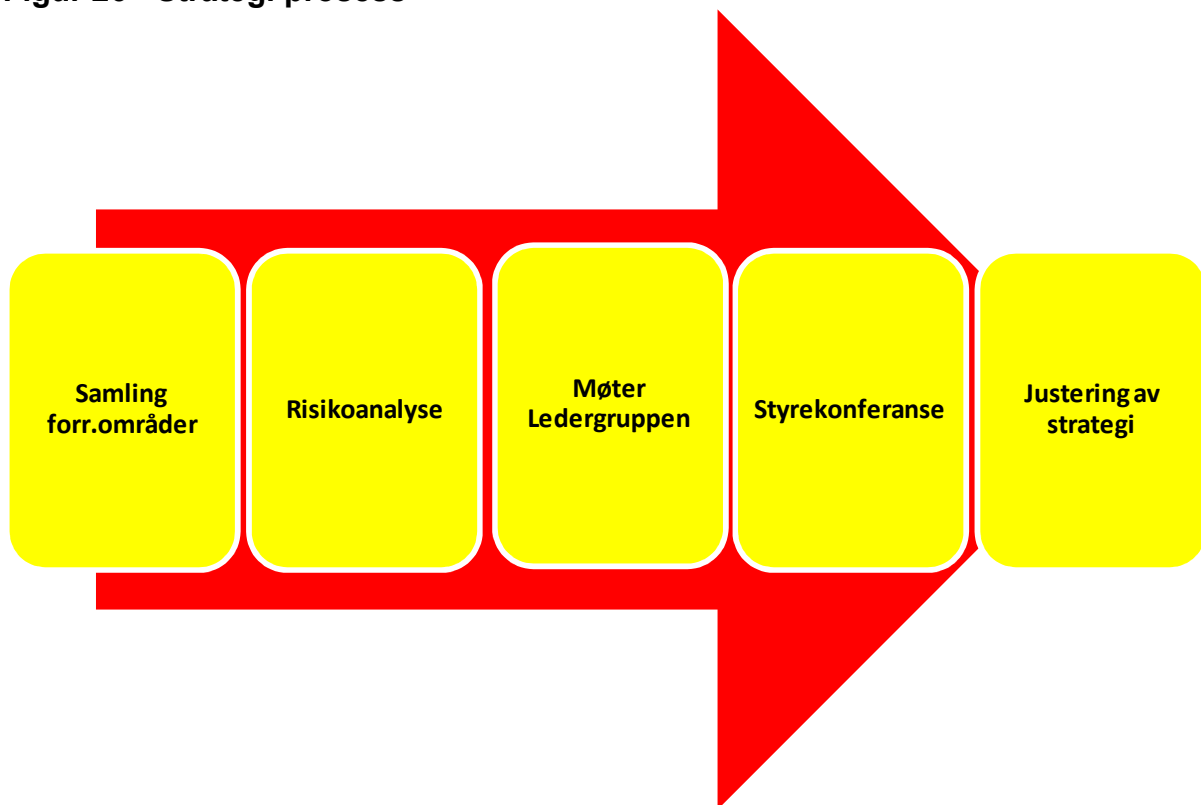
Strategisk risiko

Styring og kontroll

Konsernet har en "levende" strategiprosess, noe som gjør banken fleksibel, og klar til å tilpasse seg sine omgivelser. .

En grafisk fremstilling av konsernets strategiprosess ser slik ut:

Figur 26 - Strategi prosess



En "levende" strategi prosess gjør banken fleksibel og har klart å tilpasse seg sine omgivelser. Figuren over gir et bilde av utgangspunktet for prosessen gjennom ett år.

Endringer eller justeringer av strategi innebærer vurderinger og konklusjoner av følgende spørsmål:

- Hva bør vi gjøre mer av ?
- Hva bør vi begynne med ?
- Hva bør vi gjøre mindre av ?
- Hva bør vi slutte med ?

Svarene på disse spørsmålene ender opp i konkrete planer eller punkter som på de avdelingsvise områdeplanene. For ytterligere å sette strategiprosessen i fokus har konsernet en egen ansatt med ansvar for strategiprosessen. Vedkommende rapporterer pr 31.12.09 til Viseadm.direktør.

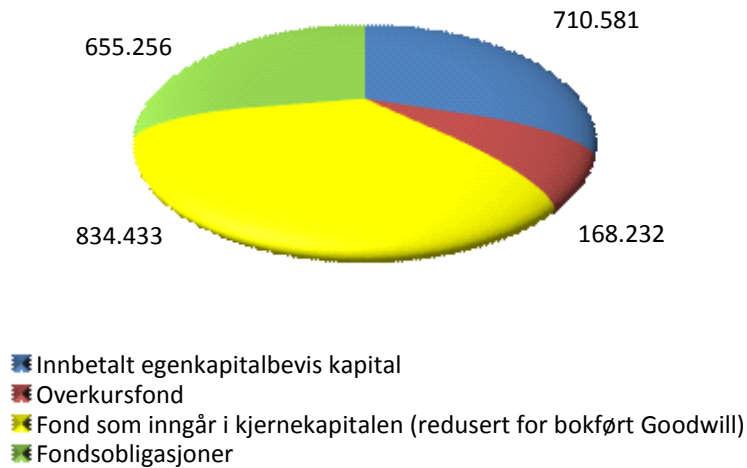
Vurdering

Det er konsernets vurdering at den strategiske risikoen er lav, noe som innebærer at det ikke blir beregnet risikojustert kapital for strategisk risiko.

Oppsummering kapitaldekning pr 31.12.09

Total kjernekapital i konsernet var pr 31.12.09 MNOK 2.330. Kjernekapitalen er fordelt på 4 "hovedkilder":

Figur 27 - Kjernekapital (konsern)



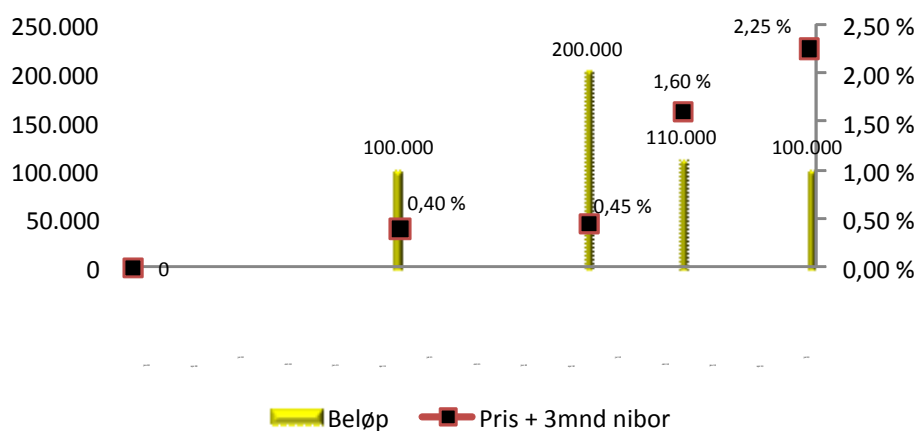
Inkludert i Fondsobligasjoner er MNOK 450 fra Statens Finansfond.

(i tillegg er det fradrag i kjernekapital på MNOK 38 som følge av bokført goodwill)

Det foreligger også tilleggskapital på MNOK 510.

Tilleggskapital er fordelt på 4 tidsbegrensede ansvarlige lån. Forfall (call dato) og pris på disse lånene fordeler seg som følger:

Figur 28 - Ansvarlig lånekapital (call dato)



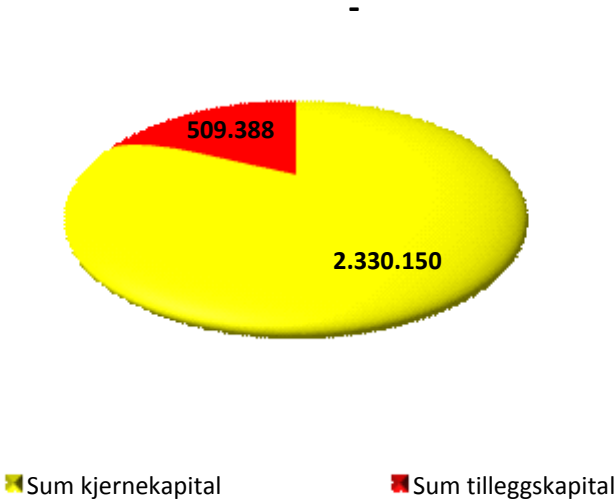
Som det fremkommer av oversikten er det call på ansvarlig lån første gang i juni 2011.

Morbankens og konsernets ansvarlige kapital består pr 31.12.09 av følgende poster:

	Mor	Konsern
Innbetalt egenkapitalbevis kapital	710.581	710.581
Overkursfond	168.232	168.232
Fond som inngår i kjernekapitalen (reduisert for bokført Goodwill)	811.820	834.433
Fondsobligasjoner	655.256	655.256
Fradrag i kjernekapitalen	-28.289	-38.352
Sum kjernekapital	2.317.600	2.330.150
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	509.388	509.388
Annen tilleggskapital	0	0
Sum tilleggskapital	509.388	509.388
Sum Ansvarlig kapital	2.826.988	2.839.538

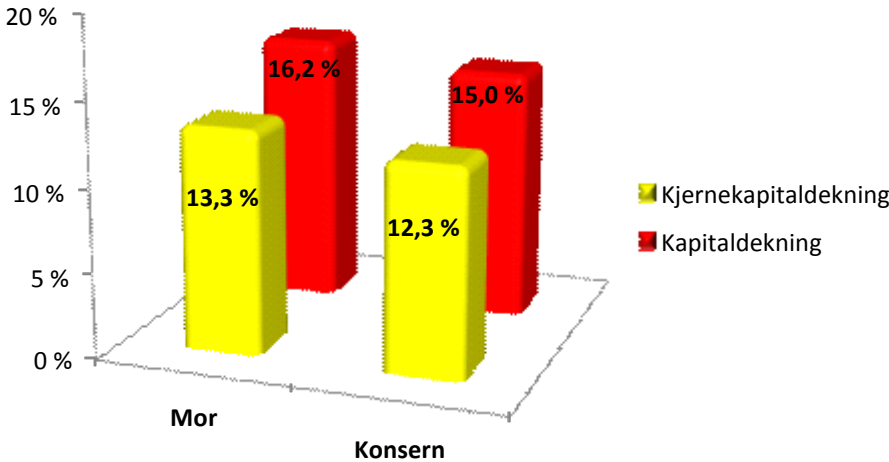
NB! Inkludert i beholdning av fondsobligasjoner er MNOK 450 fra Statens Finansfond.

Figur 29 - Sum ansvarlig kapital - Konsern (MNOK)



Kapitaldekning og kjernekapitaldekning pr 31.12.09 er som følger:

Figur 30 - Kapitaldekning og kjernekapitaldekning



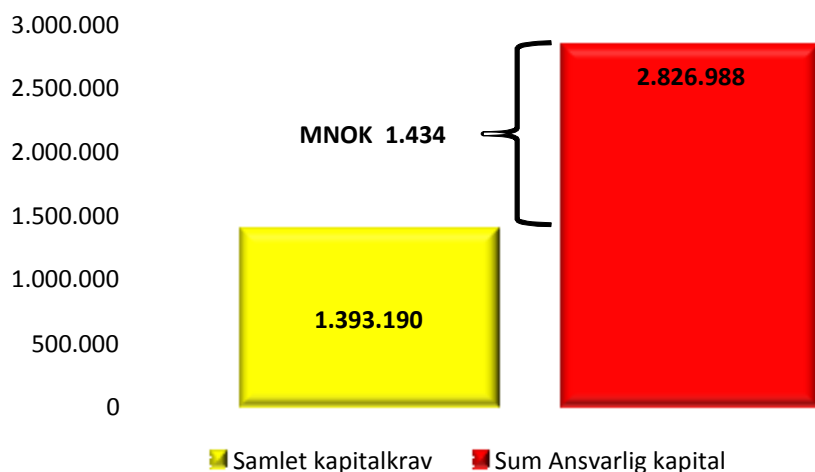
Basert på Kapitalkravforskriften er kapitalkravet til banken pr 31.12.09 som følger:

Kapitalkrav	Mor	Konsern
Kreditt og motpartsrisiko		
Stater og sentralbanker	2.406	2.406
Lokale og regionale myndigheter	2.148	2.148
Institusjoner	81.136	84.236
Foretak	526.218	526.218
Massemarkedsengasjement	174.187	174.187
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	398.995	511.353
Forfalte engasjement	98.309	98.324
Øvrige engasjement	34.651	38.324
Sum Kapitalkrav kreditt- og motpartsrisiko	1.318.050	1.437.196
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen	0	0
Valutarisiko	0	0
Operasjonell risiko (Basismetoden)	80.475	81.518
Fradrag i kapitalkravet (pga gruppenedskrivinger)	-5.335	-5.606
Samlet kapitalkrav	1.393.190	1.513.108

Pr 31.12.09 er det med andre ord god overdekning av ansvarlig kapital, både i morbanken og på konsernnivå

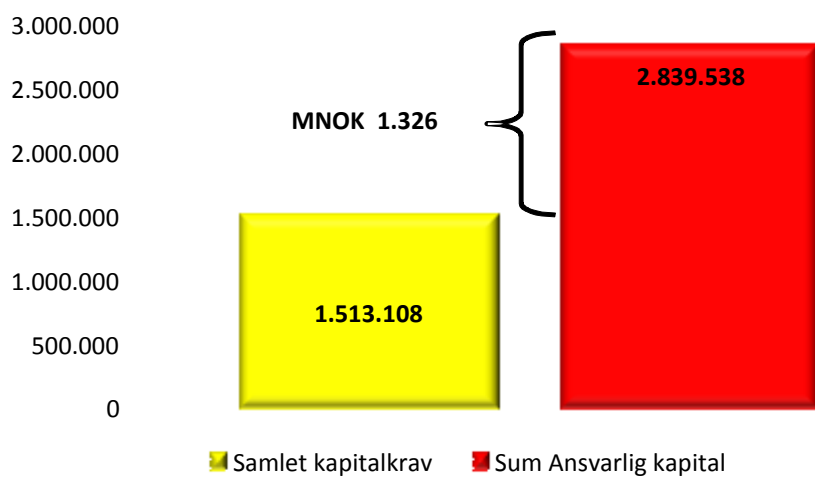
For morbanken er overdekningen på MNOK 1.434.

Figur 31 - Overdekning ansvarlig kapital (mor)



På konsernnivå er overdekningen MNOK 1.326.

Figur 32 - Overdekning ansvarlig kapital (konsern)



Basert på retningslinjene i Kapitalkravforskriften skal vi offentliggjøre beregningsgrunnlag for følgende:

Beregningsgrunnlag	Mor	Konsern
Motpartsrisiko for derivater	0	0
Kreditrisiko ved verdipapirisering	0	0
Markedsrisiko	0	0
Operasjonell risiko (kapitalkrav 15 %)	536.501	543.456

